

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 27.

Lýsingaprisur fyri pettegglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 15. juli 1944.

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárid

18. árg.

Partamaður og einstaklingur.

I hesum blaðið hevur verið hildið fram trætáttin, ið er viðvíkjandi tí, um hitt almenna, samfelagið, ella einstaklingurin, privatmaðurin, skulu standa fyri teimum fyrirkæmum, ið ganga í landinum; og peikað varð á, at Vesturlandafólkini við sínum einstaklingalýndi enn eina tíð ikki mundi fara at líka at ganga heilt í tað borð at gera allar fyrirkæmur til almenna ogn. Tað er tí beint at »kombinera« hesar hugsanir, ganga báðar leiðir eftirsum tilber, og sum líkindi eru til. Og so at tað almenna legði uppí vinnulivið á tann hátt, at tað eftiransaði og fekk meira plán í, so at ikki einstaklingurin bara fór fram eftir egnum tykki, og sum tað hóskaði best í løtuni, men lagaði seg, so, at hann kom upp í heildarverkið og virkaði øllum samfelagnum til frama.

Ein annar spurningur við vinnulivinum, sum kanska mest og ikki minst hevur áhuga í fiskivinnandi londum, er hann um hin vinnandi maðurin skal hava part í vinnuni — greiðligari sagt, um t. d. fiskimenninir sjálvir skulu eiga fætur og reiðskap, kanska handilin, alt tað sum er knýtt til vinnuna, ella tað skal vera hin einstaki útgerðarmaðurin, ið stovnar eina fyrirkæmu og stendur fyri henni.

Tað kundi í hesum viðfangi verið vert at nerta eitt sindur við tað seguligu síðuna av hesum spurningi, soleiðis sum vinnur eru farnar fram í Føroyum.

Føroyingurin hevur niður ígjøgnum tíðirnar verið ein partamaður. Tann størsti parturin av øllum vinnuarbeiði er havdur í felag, menn hava átt part í hesum ella hasum, nótt, báti, bergi og haga, og um hetta skal hava verið rækt, má felagskapsleiðin hava verið gingin. Satt er, at tann ella teir einstaku bændurnir áttu stóran ella mangan størsta lutin í vinnuni, og hann ræktaði teir við húskøllunum. Men í bygdini vóru næstan altíð størri og minni óðalsmenn, sum ræktaðu sítt verk og sína ogn sjálvir við synum sínum. Tað var ikki fyrrreitt havfiskiskapurin kom í lag, at útgerðamaðurin kom fram sum átti fætur og reiðskap. Og tað

var ikki fyrr enn keypstaðirnir fóru at fylkjast, og fólk fóru at flyta av bygdunum og seta seg niður rundan um fyrirkæmur hjá útgerðamanninum, arbeiðsgevaranum, at menn ikki longur áttu sessin, teir sótu á ella part í tí arbeiði, teir tóku lut í. Hatta er ein útviklingur, ein menning, sum skuldi til, og sum hevur borið framburð við sær.

Tað er tápuligt og trongskygt at nokta tað, at tann einstaki framburðsmaðurin hevur týðning fyri eitt samfelag. Eynarlikir menn, sum sleppa framat, kunnu seta spor í londum og tjóðum, og menn, sum hava handalagið og virkis-hugin, kunnu fáa pláss at blóma og alt at ganga.

Men tað er ein knútur við virki hjá tí einstaka manningum, og atfinningar kunnu verða settar fram móti tí, at alt kemur á einstakra manna hendur, og vinnumaðurin gerst bert til eitt tól, sum ongan lut eigur í tí reiðskapi, hann arbeiðir við ella tí fari, hann sækir sjógvn við.

Sum nevnt kunnu tað vera menn, ið hava slik evni, at alt veksur og blómar undir teirra hondum, og tá er gaman í at lata slikar menn eiga virki á einum plássi. Men aftaná slikar úrtekumenn kunnu koma ódugnamenn, sum eingi evni hava, og sum einki fáa at ganga, og tá ið tað alt vinnuliv hevur hvílt á hesum monnum, og teirra virki hava borið alt uppí, og av tí sama alt fólk ið er komið í ein vana at líta á aðrar og ikki eiga tól hverki fyri hond ella fót, verður tað eitt skráll og eitt lop, sum drepur alt, tá ið hesir menn fara av fótum. Eisini er tað ein royndur lutur, at alt vignast betur, tá ið teir arbeiðandi menninir eiga part í tí; teirra áhugi verður størri og teirra umsoðan verður heitari, tí tað er sjálvandi, teir vita og kenna, at teir eiga part í virkinum, farinum, tólinum sjálvir. Ein fær tí burtur úr hesum tað, og tað eru ikki ring ráð, at mæla til sum við spurninginum um alment og privat fyrirkæmi at »kombinera«, ganga báðar leiðir. Styrkja menn, sum vilja eiga bátar og skip sjálvir, og

so samtiðis eisini livja um fyrirkæmisandan hjá einstaklinginum. Ganga burtur frá illtankanum og øvundarseminum og hava heldur í byggju tað, ið kann gagna okkara litlu tjóð.

Tað hevur sum nevnt seguligt grundarlag, at menn eiga sjálvir part í vinnuni; tað livdi ein sjálvbjargnisandi í Føroyinginum, tað var hildið at vera skomm ikki at eiga sessin, hann sat á; hann var ikki færur at taka hús uppá seg, um hann ikki átti part í báti, og um hann ikki átti fótin fastan.

Floki.

Sendimannamálið.

I.

Tá ið fólkaflokkurin ikki fekk sendimannamálið snúgvad soleiðis, at tað kom at fremja privatiststøðuna, ið flokkurin varð til uppá, feldi hann tað, hóast hann harvið sverki sjálvbjargnishugsjónina.

I seinasta blaði varð ávíst, hvussu fólkaflokkurin hevur verið øskukaldrur fyri útsendingamálinum, ja hvussu hann í síðstu syftu beinleiðis var imóti, at málið yvirhefur varð framt, tá ið tað ikki kundi koma til einans at fremja flokksins privatiststøðu.

At fólkaflokkurin hevur ringa samvitsku sýnir tað greiðari enn nakad annað, at »Dagblaðið« í seinastu viku letur harra Elias í Rættará (E. Johannessen, ið hevur verið flokksins sendimaður í Aberdeen) í eini grein um sendimannamálið í samband við ferskfiskasølu-na vega harðliga at stýrinum fyri, at eingin útsendingur er settur enn.

Ábreiðsluna skrivar harra E. J. soleiðis, at um menn ikki víta betri, megu teir koma at halda, at fólkaflokkurin hevur lagt allar árar umborð fyri at fáa sendimannamálið framt, men at teir eru kævdir og forðaðir av javnaðarmonnum saman við sambandsmonnum.

Men lat okkum siga fólkaflokks-hørrunum, at hverjar lótar og hvønn »takktíkk«, teir so reyna at snúva sær við fyri at fjala brotsgerð sína móti sendimannamálinum, so sleppa teir ikki undan,

at á tingingum vóru teir so kaldir fyri málinum, at javnaðarmenn máttu trýsta teir til yvirhefur at gera nakad við tað,

at teir í landsnevndini als einki vildu hava við málið at gera, tá

Hví eri eg sum fiski- maður javnaðar- maður?

Ti eg siggi, at javnaðarflokkurin var einasti flokkur á tingi, sum vildi skipa so fyrri, at øll landsins peningaliga orka í bankum, spari-kessum, tryggingarstovnum og øðrum peningastovnum eins og i øðrum ognum og lunnindum skuldi verða lögð aftanfyri byggingina av skipum og øðrum arbeiðstólum, okkum fiskimonnum so harðliga trýtur.

Tessverri — er tað ikki harmiligt kortini!! — vóru bæði sambandsmenn og fólkaflokksmenn móti einum av javnaðarmonnum framsettum stórbárum lógaruppskoti fyri einari tilikari skipan. Hvat siga teir menn, teir fiskimenn, ið hava valt hesar flokkar? Ja, hvat siga teir! Hvat kunnu teir annað enn dripa høvur í harmi og skammarkenslu.

Ti eg siggi, at javnaðarmenn vóru teir einastu á tingi, ið hugsaðu um okkum, ið nú eru tveittir á land, hóast tað í snærstíðini vóru vit, ið teir bænaðu og bóðu um at fara umborð á skipini.

Javnaðarmenn settu uppskot um eitt forhyringarkantór, ið skuldi hava tað til starv at ansa eftir, at fiskimenningu kjans eftir tærni.

Men minir lagsbrøður, tit allir, ið ikki hava fingið ein siglings-túrinn enn, minnist til tað, at fólkaflokksmenn og sambandsmenn feldu hetta uppskotið. Teir hegdu tykkum við armóðini, ið nú liggur yvir tykkum. Teir, ið nógvir, alt ov nógvir av tykkum óivað hava valt — teir løntu tykkum við at seta ella lata stongii verða verðandi á fyrri tykkum. Svøltungarstongilin!

Ti javnaðarmenn vóru teir ein-

ið tað var vordid greitt, at teir ikki fingi teirra flokksmann Óla Jákup Jensen, lótingsmann, til Íslands.

at teir við hesum atburði hava prógvað, at teir einans hava haft trógar privatir flokksmannaintressur og ikki landsins interessur at fremja í sendimannamálinum.

at teir ikki smæst við at svikja sjálvstýrishugsjónina, tá ið hann ikki rekur »klikuintressurnar«, ið vinnuflokkurin á sinnid varð stovnaður uppá.

Framhald á 2. síðu.